

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

Historisk-filologiske Meddelelser. **II**, 5.

HADES'S MUNDING

AF

CHR. BLINKENBERG

KØBENHAVN

HOVEDKOMMISSIONÆR: ANDR. FRED. HØST & SØN, KGL. HOF-BOGHANDEL

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1919

Pris: Kr. 0.65

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs videnskabelige Meddelelser udkommer fra 1917 indtil videre i følgende 4 Rækker:

Historisk-filologiske Meddelelser,
Filosofiske Meddelelser,
Mathematisk-fysiske Meddelelser,
Biologiske Meddelelser.

Prisen for de enkelte Hefter er 35 Øre pr. Ark med et Tillæg af 35 Øre for hver Tavle eller 50 Øre for hver Dobbelttavle. Hele Bind sælges dog til en billigere Pris (ca. 25 Øre pr. Ark med Tillæg af Prisen for Tavlerne).

Selskabets Hovedkommissionær er *Andr. Fred. Høst & Son*, Kgl. Hof-Boghandel, København.

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

Historisk-filologiske Meddelelser. **II**, 5.

HADES'S MUNDING

AF

CHR. BLINKENBERG

KØBENHAVN

HOVEDKOMMISSIONÆR: ANDR. FRED. HØST & SØN, KGL. HOF-BOGHADEL

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1919

Det er først på et fremskredet trin, at vi gennem litteratur og billedkunst får fyldigt kendskab til den græske sagnverden. Havde vor kundskab været 2—3 århundreder ældre, vilde mange træk træde renere frem; vi vilde bedre, end det nu er tilfældet, kunne rede de enkelte tråde ud, som ved deres brogede slyng har givet denne sagnverdens stærkt sammensatte karakter: gammel stammetro, som det græske folk havde bragt med fra sit tidligere hjem i nordligere egne, dengang det vandrede ind i landet, hvor det udviklede sig til verdens ypperste kulturfolk — overleveringer, det tog i arv fra dette lands ældre beboere, den mykeniske kulturs bærere — og endelig den nye tilførsel af forestillinger, religiøse skikke og kunstneriske ideer, som i det nye hjem tilflød Grækerfolket, især fra de folk mod øst, som det først nu trådte i forbindelse med.

Omsorgen for de døde, de skikke og den folketro, som står i forbindelse hermed, har som oftest et stærkere nationalt præg end andre sider af det åndelige liv. Man behøver blot at tænke på Ægypternes og de forasiatiske folks vidt forskellige gravskikke og forestillinger om dødsriget. At oldtiden selv har haft en forståelse heraf, lægger sig bl. a. for dagen i en morsom sammenstilling hos Herodot (3,38). Han vil vise, at hvert folk synes bedst om sine særlige skikke, hvor underlige og bagvendte de end kan forekomme andre, og at nedarvet skik og brug regerer enevældigt over alle mennesker. Uvilkårlig tager han da sine eksempler fra be-

handlingen af de døde: han sammenstiller Grækerne, der brændte dem, med de indiske Kallatiere, hos hvem de afdøde blev fortærede af deres børn.

Men selv på dette område af folketroen møder vi hos Grækerne i den historiske tid et virvar af forestillinger og skikke, der må stamme fra forskellige tider og forskellige steder. Desuden har dele af folketroen om de døde skilt sig ud fra den forestillings-kreds, hvor de egentlig hører hjemme, er trængte ind i andre sagnkredse og har der fortsat deres liv i stærkt omdannet skikkelse. En opfattelse, der knytter den døde uløseligt til hans grav, træffes side om side med ideen om et stort fælles dødningsrige, og dette tænkes snart liggende dybt under jorden, snart yderst mod vest, hvor sol går ned. De henfarne er legemløse skygger af størrelse og udseende som et levende menneske¹ eller små vingede skikkelser (eidola), der svirrer om i luften, eller de viser sig som slanger, der kryber frem af deres smuthul i jorden, eller som fugle af forskellig art, endog som fugle med menneskehoved (Sirener), og antager endnu flere synlige former². En del af de græske forestillinger om de døde, deres kår og deres opholdssted er klart nok af ægyptisk oprindelse³, andre lader sig med sikkerhed henføre til de forasiatiske kulturfolk. Kun ved en omhyggelig undersøgelse af de mange enkeltspørgsmål vil man efterhånden kunne nå til en udredning af de forskellige kilder, hvoraf den stærkt sammensatte græske dødetro er opstået og har hentet næring.

Hos de fleste — eller mulig alle — folk på jorden finder vi den tanke mere eller mindre levende, at de døde kan »gå igen«, vende tilbage til den jord, hvorpå de engang har levet, og gøre sig gældende, til det gode eller til det onde, i de levendes liv. Tit er det tilfældet, at de til visse bestemte

¹ Således afbildes de ofte stående eller siddende ved deres grav, f. ex. Riezler, Weissgrundige attische Lekythen pl. 44 a og 91.

² Jfr. WASER, Arch. f. Religionswiss. 1913, 336 ff.

³ Kort anførte i Kunstmuseets årsskrift 1917, s. 142 ff.

tider eller med bestemte mellemrum kommer igen, og de levende kan også selv mane dem frem for at påkalde deres hjælp eller drage gavn af deres viden. Måden, hvorpå man tænker sig denne genkomst iværksat, kan være forskellig. I middelalderlige billeder ser man de døde ligefrem lette de tunge gravstene af, i Luca Signorellis fresker i Orvieto stiger de op af jorden, idet de stemmer hænderne mod jorden for at hæve sig op. Skönt der mange steder lever forestillinger om dødninge, som, mest om natten, farer afsted gennem luften, er tanken om de dødes genkomst vistnok altid knyttet til jorden: i den har man begravet dem, fra den stiger de op igen. Grækernes logiske sans tillod næppe de døde, da kraftsløshed altid fremhæves som deres særkende, at udføre sådanne kraftkunster som dem, vi ser i de nævnte middelalderlige billeder. Og med den anskuelighed, der præger hele den græske forestillingsverden, er det at vente, at også forbindelsen mellem jordens overflade, hvorpå de levende færdes, og jorddybet, hvor de døde er, har taget anskuelig form i græsk folketro.

Een sådan form har længe været kendt og er ofte omtalt i ældre og nyere litteratur: det er de klippekløfter og huler, der i forskellige egne af Grækenland gjaldt for nedgange til dødningeriget og udgange derfra. En oversigt over disse Plutonia har bl. a. RØHDE givet¹. Det er det store fælles dødsrige, de fører ind til, og som regel hører vi kun om de overordnede væsener blandt dødningefolket, ikke om mere private spøgelse, at de færdes ud og ind ad dem.

Den enkelte slægt har fra gammel tid haft lignende forbindelsesled til de enkelte grave eller den kreds af grave, som nærmest interesserede den. Her kan mindes om indgangene til de fornemme kuppelgrave fra forgræsk tid, med de længe fortsatte gravofre, og først og fremmest om den gravform, der på Dipylon-gravpladsen er påvist i flere tilfælde.

¹ Psyche⁵ I (1910) 213; jfr. GRUPPE, Mythologie 815.

Graven tegner sig som en grube i jordfladen, hvori der står et stort, dekoreret lerkar bestemt på een gang til at optage ofrene til den døde, hvis ben eller aske ligger i jorden der nedenunder, og tillige til et synligt minde om ham¹. Denne gravform, fra 9.—8. årh. f. Chr., er vel nok indrettet, for at

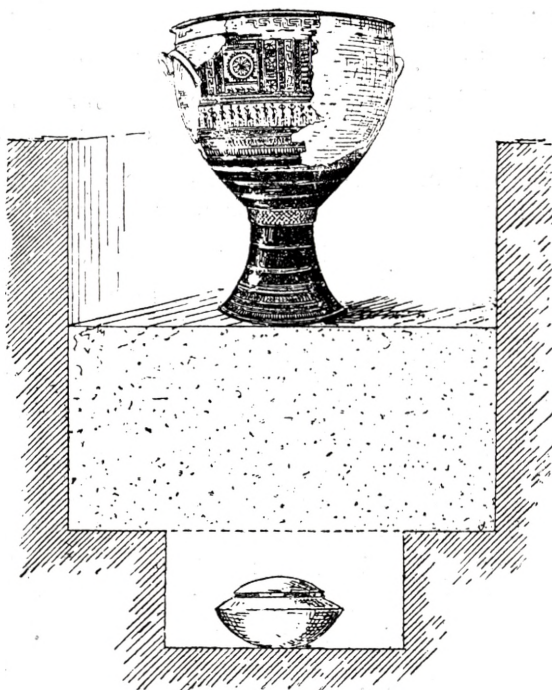

Fig. 1. Grav ved Dipylon, efter Athen. Mitteil. 1893, 92.

de efterlevende kunde ofre den døde, hvad der tilkom ham og tjente hans vel; men der er næppe tvivl om, at den samme grube efter folkets tro ogsaa kunde tjene den døde som adgang til jorden, når han skulde vende tilbage dertil.

I dødninge-scenen i Odysseen, hvor Odysseus maner Teiresias's skygge frem, ligger sikkert den nævnte gravform til grund for den grube, Odysseus graver af en alens vidde

¹ AM 1893, 92 fig. 4.

på begge ledder (λ 23 ff.). Ved dens rand ofres der honningmælk, sød vin, vand og bygmel; kun offerdyrenes blod, som er det, der giver dødningsene deres kraft og bevidsthed tilbage, rinder ned i gruben. Der er en uklarhed i fremstillingen: de døde siges at komme ud fra mørket og at nærme sig til blodet for at drikke deraf. Havde det været den oprindelige mening, var gruben ikke nødvendig; det havde været rimeligere at bruge det sædvanlige blodkar, der nævnes ved den udførlige offerbeskrivelse i Odysseens 3. sang¹ og findes afbildet i sin mykeniske form og anvendelse på sarkofagen fra Hagia Triada². Blodet, som Odysseus en tid lang må værne mod de griske dødningses efterstræbelse, havde sikker holdt sig nok så godt deri som i en jord, der er så løs, at han kan grave en grube deri med sit sværd. Gruben har kun mening, når blodet gennem den skal rinde ned til de døde og de stige op ad den, som Teiresias også gør i et bekendt lukanisk vasebillede fra 5. årh. f. Chr.³ Hele sceneriet og fremgangsmåden er kalkeret efter de private gravofre i Dipyllontiden og tidsrummet nærmest derefter, og uklarheden kommer af, at forbilledet ikke er tilstrækkelig tilpasset efter situationen. Indretningen ved den enkelte grav for at tilvejebringe de efterlevendes forbindelse med dens beboer kunde altså, som Odysseen viser, ved given lejlighed anvendes til det mere almene formål at opnå forbindelse med samtlige dødnings: den kunde blive til et Plutonion, der åbnede adgang til hele dødsriget, og det turde være hovedinteressen — fra et religionshistorisk synspunkt — ved hele scenen i Odysseen. Det samme gælder om de offergruber (bothroi), der fandt anvendelse ved dyrkelsen af de underjordiske på forskellige steder i Grækenland. Også de må

¹ γ 444: ἀρνίον.

² Monumenti antichi XIX pl. 2.

³ FURTWÄNGLER og REICHHOLD, Griechische Vasenmalerei I 60. Om skarabæer med fremstilling af Odysseus's ofring til Teiresias se tillæget s. 25.

antages for afledede af den beskrevne indretning ved gravene i forhistorisk tid.

Ad lignende vej skal man, så vidt jeg ser, søge forklaringen af en anden form for indgangen til de dødes rige, Hades's munding, hvis betydning endnu ikke er rigtig erkendt. Det var i forhistorisk tid ikke ualmindeligt at begrave de døde i de store forrådskar (pithoi) af brændt ler,

Fig. 2. Pithoslåg med gravskrift, fundet i Eretria.

der i Grækenland allerede i den førmykeniske tidsalder hørte til det almindelige bohave og brugtes til opbevaring af korn, oliven, vin, olie o. a. Eksempler på disse kars anvendelse til liggemme forekommer i gravene ved Thorikos og Afidna i Attike¹, er almindelige i Dipylontiden², men kendes også i langt senere tider, især som det synes fra udegne af den

¹ *Εφημ. ἀρχαιολ.* 1895, 232; Athen. Mitteil. 1896, 385 ff.

² Athen. Mitteil. 1893, 118 f. 133 f. Jfr. FR. POULSEN, Dipylongravene s. 46 ff.

græske verden, afsides øer og lignende steder¹. I løbet af Dipyrontiden indskrænkes deres anvendelse mere og mere til barnegrave, hvad der siden er regel². Sikre eksempler på begravelse af voksne personer i store lerkar forekommer dog både i Dipyrontiden³ og senere. Sædvanlig findes disse kar nedgravede i liggende stilling⁴. I nogle tilfælde har man dog nedsat dem lodret, således som de anbragtes, når de anvendtes til forrådskar. Som lukke har man sædvanlig brugt en plade af sten eller brændt ler.

Et par sikre eksempler på sådanne pithosgrave fra 6. årh. f. Chr. foreligger i museet i Eretria. Jeg så her i 1913 den hosstående afbildede⁵ runde skive af gråligt marmor med rått tilhugget, på undersiden noget indadskrånende rand, 0.49 br., 0.05 t. På dens overside læses indskriften⁶:

<i>Χαιρίον</i>	»Chairion
<i>Ἀθηνᾶϊος</i>	fra Athen
<i>Εὐπατριδῶν</i>	af Eupatridernes slægt
<i>ἐνθάδε κεῖ-</i>	hviler her«.
<i>τα[ι].</i>	

Da indskriften utvivlsomt har skullet ses, kan den tilhørende pithos ikke have været nedgravet liggende, men må

¹ *Εφημ. ἀρχαιολ.* 1898, 208—212.

² Jfr. gravfundene fra Sicilien, fra Vrulia (KINCH, Vroulia s. 35 ff.) o. a. steder.

³ Athen. *Mitteil.* 1893, 133 f.; karret 1.40 h.

⁴ Se f. ex. Athen. *Mitteil.* 1896 pl. 13.

⁵ Fotografierne, hvorefter fig. 2—3 er udførte, er tagne af Dr. FRIIS JOHANSEN ved vort besøg i Eretria.

⁶ Udgivet *Εφημ. ἀρχαιολ.* 1899, 144 nr. 10; IG XII 9 nr. 296. Om Eupatride-slægten se PAULY-WISSOWA VI 1165. KURUNOTIS henviser i *Εφημερίς* anf. st. til *Ἀθηνᾶ* 1893 s. 370, hvor STAURUPULLOS omhandler et lignende låg af brændt ler (med det ene bogstav E). Ved den af mig forsøgte tydning løses den vanskelighed, som KURUNOTIS (s. 146) påpeger både for denne og den følgende gravskrifts vedkommende: *ἐκ τοῦ σχήματος . . . ἦτο ἀδύνατον, γὰ ἴστατο ὑπεράνω τοῦ τάφου* — følgelig, slutter han, har disse gravskrifter været begravede i jorden med den pithos, hvortil de har hørt! Der skal en stærk tro til at antage, at Grækerne har indhugget en gravskrift for at grave den ned i jorden.

have været anbragt opret, således at dens øverste del ragede op over jordfladen. Gravskriften er derfor meget passende indhugget på den stenskive, der tjente som låg¹.

Fig. 3. Pithoslåg med gravskrift, fundet i Eretria.

Også den i fig. 3 gengivne grå marmorplade er utvivlsomt et pithoslåg. Dens dimensioner er: 0.49 h., 0.30 br., 0.03 t. Indskriften på oversiden lyder således²:

¹ Muligt er det dog også, at graven kan have været en almindelig jordgrav, kronet af overdelen af en pithos; men det kommer ud på det samme.

² Udgivet *Εφημ. αρχαιολ.* 1897, 151 nr. 5; Samml. Griech. Dial.-Inscr. 5302; IG XII 9 nr. 287. Om teksten må efter min afskrift og fotografiet (i tilslutning til KURUNIOTIS i *Εφημερίς*) bemærkes: i *Φίλον* er der mellem *ι* og *λ* indridset et (senere tilføjjet) *Σ*, mindre end de

Ἐνθάδ-	»Her hviler
ε Φίλο-	Filon,
ν κεῖται	dækket af
τὸν δὲ χ-	jorden,
ατὰ γὰρ ἐ-	en sømand,
κάλυσφεν	der kun
ναυτίλον,	undte sig selv
ἠὲ φουχῆι παῦ-	få glæder
ρα δ' ἔδοκ' ἄ-	i livet«.
γαθά.	

Stenskiven er for tynd til at være en stele; desuden går indskriften så langt ned på den, at den ikke kunde nedgraves i jorden, og formen forbyder at antage den bestemt til anbringelse i et fodstykke. Til overligger over en pithos brugte man tit en uregelmæssig helle; man gjorde sig ikke altid den ulejlighed at tildanne den efter åbningen. Når den ragede ud over karrets rand, var den tilmed lettere at løfte af. På omstående vasebillede¹, som fremstiller Herakles i færd med at åbne karret i Folos's hule, ses et pithos-låg af ligeså uregelmæssig form som det her omhandlede. Til den tarvelige gravsten passer indskriftens karakter; den er kun let indridset, ikke (som Eupatridens) indhugget. Der er ikke ofret stenhuggerlön på gravmælet. «Det er gået den stakkels skipper i liv og i død som Jens Vejmand i Jeppe Aakjærs digt; men en ordentlig grav i jordens skød har han dog fået, skönt han var sømand.

andre bogstaver; i τὸν er der i stedet for O først skrevet Δ; ναυτίλον er skrevet med det rigtige V (galt i IG). Indskriften er ment som et distichon. Efter samråd med professor Drachmann mener jeg, at man ved læsningen mere må se på en simpel og naturlig konstruktion end på versemålet. Ordentlige vers kan der dog ikke komme ud af indskriften i den form, den har. Følgelig læser jeg δὲ med ε (WILAMOWITZ skriver τὸν δὲ), ἠὲ som ὀδ (WILAMOWITZ's tydning ὀ = δὲ ὀ passer ikke ret til indskriftens naive sprog) og δεδοκ' som δ' ἔδοκ'.

¹ Attisk sf. lekythos i Metropolitan Museum, New York, gengivet efter BAUR, Centaurs in ancient art pl. 2 no 270.

Når der ikke kendes mange sidestykker til de to gravstene fra Eretria, er grunden utvivlsomt den, at pithosgravene i det væsentlige var gået af brug — til begravelse af

voxne personer —, for gravskrifter blev almindelige. Desuden måtte grave af den art være særlig udsatte for tilintetgørelse.

Det er let forklarligt, om Grækerne ud herfra har dannet sig en forestilling om Hades's munding som overdelen af en stor pithos, der ragede op over jorden. Og vil man trods det anførte indvende, at sådanne pithosgrave de fleste steder formentlig har været en mindre almindelig gravform, må hertil svares, at Grækerne til gengæld ellers har været fortrolige med at se store nedgravede beholdere af samme slags.

Fig. 4. Herakles hos Folos, attisk vase i New York.

SCHLIEMANN fandt i de øvre lag af Hissarlik et sted ikke mindre end 9 sådanne kar, 1.72 høje, siddende på rad oven i jorden¹. Brugen af disse pithoi går op mod begyndelsen af 2. årtusinde f. Chr. I oldtiden må det ikke have været

¹ SCHLIEMANN, Ilios s. 39 fig. 8.

sjældent at se sådanne rage op af jorden, hvor fortidens slægter havde boet, tit på steder med det uhyggelige præg, som forladte bebyggelser let får, ofte vel også tilhold for alskens ledt og giftigt kryb, for slanger og flagermus, i hvis skikkelse jo også de dødes sjæle viste sig. Til sådanne øde og forladte steder knyttede der sig i oldtiden, som den dag i dag, allehånde sagn og overtro: her huserede spøgelse og trolldøj. Ruiner af oldtidsbygninger hedder hos nutidens

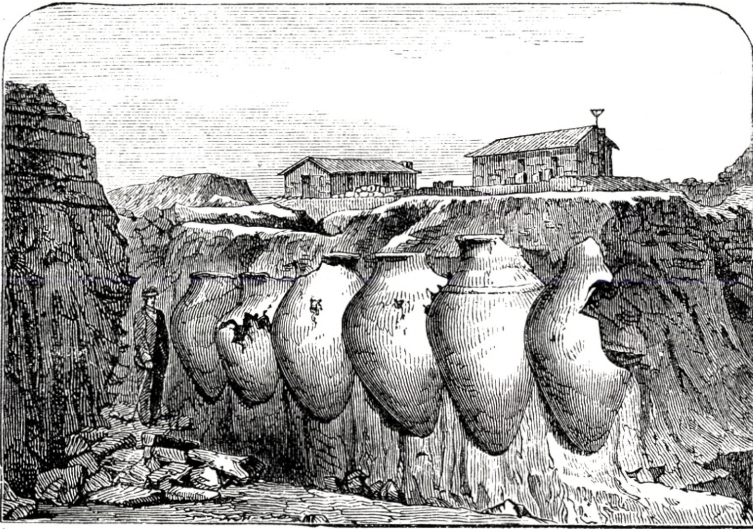

Fig. 5. En række pithoi, nedgravet i jorden; Hissarlik.

bondebefolkning i Grækenland almindelig fandens eller trol-
dens huse (*σπίτια τοῦ δράκου*).

At Grækerne virkelig har forestillet sig Hades's munding som overdelen af en stor pithos nedgravet i jorden, fremgår af billedet på en hvid attisk lekythos fra 5.—4. årh. f. Chr.¹ Ved siden af karret står Hermes. I venstre hånd

¹ SCHADOW, Eine attische Grablekythos, Jena 1897, fig. 1. Reproduceret Journ. hell. studies 1900, 101, fig. 1; FURTWÄNGLER-REICHOLD, Die griechische Vasenmalerei III 29 fig. 12; SAMTER, Die Religion der Griechen (1914) pl. 9.

fører han sin sædvanlige heroldstav (kerykeion). Den føles her blot som et attribut; i al fald har vasemaleren fundet det rigtigt desuden at udstyre ham med en kort stav (*ρόβδος*),

Fig. 6. Attisk lekythos i Jena.

Han er sjælenes fører på vejen til og fra Hades (psychopompos): i den samme egenskab optræder han i det bekendte relief, som fremstiller Eurydikēs mislykkede tilbagekomst, og en enkelt gang på en attisk marmorlekythos².

¹ Jfr. Odysseen 24,2. En lignende kort stav bærer Hermes ofte foruden sit kerykeion, se den udførlige eksempelsamling hos SCHADOW s. 16 ff.

² CONZE, Die attischen Grabreliefs nr. 1146 pl. 242—243.

som han holder i højre hånd, og hvormed han leder sjælenes bevægelser¹. Der ses fire af disse på billedet, alle i den sædvanlige form som små vingede skikkelser (*εἴδωλα*): to er allerede stegne op af pithosmundingen og flyver bort til højre, een er ved at hæve sig op af karret, en fjerde, som har endt sin udflugt eller tvinges tilbage af Hermes, flyver atter ned deri med hovedet nedad. Billedets betydning er således i alt væsentligt klar: det forestiller sjælenes tilbagevenden til jorden fra skyggeriget. At de ved den lejlighed står under Hermes's kommando, stemmer med den rolle, folketroen almindelig tillagde ham.

Sædvanlig sætter man det anførte vasebillede i nær tilknytning til den attisk-ioniske allesjælesfest ved forårstide (anthesteria), hvortil der hos andre græske stammer svarede en lignende og samtidig fest (agrionia), begge i den historiske tid knyttede til Dionysos-dyrkelsen. Begge fester er ældgamle; måneden, hvori de faldt, har i de forskellige græske stater, hvor de fejredes, taget navn efter dem: anthesterion, agrianos. Utvivlsomt er disse sjælefester ældre end den nordfra indførte Dionysos-dyrkelse¹. De festsikke, der specielt gælder vinens gud, skyldes senere tilpasning efter festens ændring, og at Dionysos har taget denne fest i eje, forklares let af, at de underjordiske efter gammel folketro var ophav til al jordens frugtbarhed: i den fremmede vegetationsgud, hvis dyrkelse Grækerne indførte, så de derfor naturligt de underjordiskes (ø: de afdødes, sjælenes) herre og konge. Om festens forløb veed vi kun for Athens vedkommende besked i det enkelte². Af de træk, som her særlig vedrører os, skal anføres, at alle de tre dage, festen omfattede, var »urene« (υιαραι), fordi de døde da vendte tilbage til jorden og færdedes frit omkring; derfor lukkedes alle templer undtagen Dionysos-helligdommen »i sumpene« (ἐν Ἀλυταίς), og man brugte allehånde beskyttelsesmidler for at værne sig mod gengangerne, der i Grækenland som overalt i verden kunde gøre de levende fortræd. Festen endte med, at man manede dem bort, tilbage til deres underjordiske hjem. De tre dage havde hver sit navn:

1, pithos-oplukningen (πιθοίγυα) efter åbningen af de store beholdere med den ny vin;

2, kanderne (ζόεις) efter vinkanderne, som brugtes ved de store drikkelag, der holdtes den dag;

¹ Jfr. M. P. NILSSON, Griechische Feste s. 272; RÖHDE, Psyche⁵ II 45.

² PAULY-WISSOWA I 2371—2375 (HILLER V. GAERTRINGEN); M. P. NILSSON, Studia de Dionysiis Atticis (1900), s. 115 ff. 148 ff.; RÖHDE, Psyche⁵ I 236 ff.

3, gryderne (*χύτροι*) efter kogekarrene, hvori man tilberedte festretten, der lavedes af alle slags grønsager.

De døde fik deres rigelige ofre af alle de gode sager. Navnlig den sidste dags festmåltid har gældt dem; den viser heller ingen særlig forbindelse med Dionysos. Åbningen af de store vinbeholdere har sin simple og naturlige forklaring i, at vinen fra sidste høst på det tidspunkt var afgæret og

Fig. 7. Attisk gravopsats.

tjenlig til brug. Når den henlagdes til den bestemte dag, da også de døde vendte tilbage fra jorddybet, bliver meningen dermed dobbelt. På denne dag må man fra gammel tid have borttaget låget over de store kar, som stod på graven — hvad enten det nu var sådanne, som vi har set i fig. 1

eller store pithoi som dem, hvortil lågene fig. 2—3 har hørt, — så de døde kunde modtage offeret, og vejen til jorden var klar. Når Dionysos, som vi har set, af anden grund naturlig bliver sjælenes herre, bliver det dobbelt naturligt, at fremmaningsfesten¹ (*anthesteria*) går over til at gælde ham, når man samtidig kan åbne for vinfadene og for gravkarrene.

Det hidtil udviklede fører til, at Grækerne fra gammel tid har tænkt sig Hades's munding som overdelen af en pithos, der var nedgravet i jorden. Det vilde være urime-

¹ Efter den etymologi, der er foreslået af VERRALL, Journ. hell. stud. 1900, 115 (jfr. M. P. NILSSON, Griechische Feste 267^s).

ligt, om en så anskuelig forestilling, selv om den mulig i tidens løb trængtes i baggrunden for andre (Hades's port alm. hos Homer, de ovennævnte klippekløfter o. a.), ikke skulde have efterladt sig andre minder i græsk kunst og litteratur. Men det er da også tilfældet.

I 1905 har FURTWÄNGLER udgivet den hosstående afbildede genstand af terrakotta¹, der er dekoreret i samme stil og på samme måde som den yngste gruppe af de attiske vaser med sorte figurer. Han har med rette heri set en opsats bestemt til at anbringes på en grav for at opfange drikofrene til den døde. Formen har intet med et alter at gøre, og det er med urette, at den stundom betegnes som en eschara². Det er klart nok kun en formindsket gengivelse af en pithos-overdel. At denne form passer godt til stykkets bestemmelse og den malede dekoration derpå, behøver efter det foregående ingen nærmere påvisning. De fire lave knopper på den øvre rand må på een eller anden måde have tjent til anbringelse af et låg, mulig en rund stenskive som de virkelige pithoslåg.

Hesiodos³ skildrer Tartaros som et uhyre hulrum, der strækker sig lige så dybt under jorden, som jorden er under himmelen. Alt i den store verdens-indretning er fast og solidt, derfor af det solideste stof, man kender, den faste bronze. Ligesom man kan finde himmelen beskrevet som en hvælving af metal⁴, således er hos Hesiodos Tartaros's sidevægge

¹ Archiv f. Religionswiss. VIII 191; afbildningerne gentagne i Roschers lexikon III 2782 f. I Kunstmuseets årsskrift 1917 s. 151 f. har jeg gjort opmærksom på, at stykkets alder er bleven overdreven, og at det er urigtigt, når man i billedet har villet se et vidnesbyrd om, at Charon som færgemand var en ældgammel skikkelse i græsk folketro.

² Jfr. USSINGS udvikling om betydningen af dette ord i Tidsskrift for filologi 3. r. 13. bd. s. 22—25.

³ Theogonien v. 722 ff.

⁴ Hos Homer πολύχαλκος γ 2, E 504; χάλκεος P 425; αιδήρεος ο 329 = ρ 565. Det hebræiske udtryk om himmelen i Genesis 1,6—8, der oversættes ved »hvælving« eller »den udstrakte befæstning« (Septua-

af bronze. Udtrykkene, som digteren bruger, viser, at han tænker sig den som en uhyre metalpithos: »nattemulmet ligger i tre lag udbredt omkring dens hals»¹. Efter det foregående er det umiddelbart klart, hvorledes Hesiodos har kunnet forme denne tanke; det er kun en konsekvent udvikling af den gamle folketros forestilling om Hades-mundingen som halsen af en stor pithos. Vi ser den samme tanke gå igen i fremstillingen på den bekendte vase med scener

Fig. 8. Parti af underverdensbilledet på en apulisk vase.

fra underverdenen, der er funden i Ruvo². I billedets nederste etage, der forestiller selve Hades-riget, findes en genstand af samme form som fig. 7. Åbenbart er det overdelen

ginta: *σπερέωμα*, Vulgata: *firmamentum*) har etymologisk tilknytning til et verbum, der bruges om metalarbejde (drive eller udhamre bronze).

¹ Theogonien v. 726; rigtig forklaret i ALYS kommentar til stedet, forklaringen videre udført og begrundet af ROSSBACH i *Berliner philol. Wochenschrift* 1917, 1501—1503. Pithoi af metal forekommer igrøvrigt både i virkeligheden og i sagnene: Kroisos, der pralede med sin rigdom, sendte fire sølvpithoi til Delfoi (Herodot 1,51); Otos og Efialtos indespærrede Ares i et kobberkar (Iliaden 5, 387); jfr. Eurystheus's pithos (s. 23 not. 2).

² FURTWÄNGLER-REICHOLD, *Die griechische Vasenmalerei* pl 10; billedet ofte gentaget, f. ex. MICHAELIS-WOLTERS, *Kunstgeschichte des Altertums* fig. 643.

af en pithos, der rager op af jorden¹. Vasemaleren må enten have tænkt sig den som en Hades-munding og derfor anbragt den umiddelbart under billedet af indgangens vogter Kerberos eller måske snarere som en nedgang fra det sædvanlige Hades til et endnu dybere liggende Tartaros.

I afhandlingen »Pandora's box«² vil JANE HARRISON benytte den foran (fig. 6) afbildede lekythos til en ny tydning både af Pandoras pithos og af Danaidernes. Pandora er en oprindelig jordgudinde; de onder, der er lukkede inde i karet og spredes over jorden, da hun lukker op, er egentlig dødningevæsenerne, Kererne³. Hvor tiltrækkende det end kan være at tillægge en pithos, som »jordgudinden« åbner, en chthonisk betydning i den forstand, er det dog næppe den naturligeste forklaring af sagnet. Pithoi er fra gammel tid dog først og fremmest forrådskar. Dette simple og naturlige grundlag skal man ikke gå bort fra, hvor det er tilstrækkeligt til forklaringen. At de guddommelige magter gemmer godt og ondt til menneskene i et sådant kar er et gammelt æventyrmotiv. I Iliaden hedder det, at der står nedgravet to pithoi i Zeus's kongsgård, det ene med de gode gaver, det andet med de onde (24;527). De kan dog ikke göres til dødningekar. At utidig nysgerrighed eller overtrædelse af et guddommeligt forbud drager al menneskehedens jammer efter sig, og at ulykken kommer ind i verden ved en kvinde, er også træk, som kendes andensteds fra. Pandora-æventyret kræver derfor ikke til sin forståelse en anden tydning af den pithos, hun åbner, end den ligefremme, at den er et forrådskar, hvori guderne har gemt alt det onde. Når digteren tænker sig sygdomme flyvende omkring i skikkelse

¹ De prikker, der efter den offentliggjorte tegning ses derpå, formår jeg ikke at forklare. Om de ældre, urigtige tydninger af denne genstand se FURTWÄNGLER-REICHHOLD I s. 50.

² Journ. hell. stud. 1900, 99—114.

³ Derfor vil JANE HARRISON i Hes. Erga 92 ændre teksten således $\nu\acute{o}\sigma\omega\nu\tau' \acute{\alpha}\rho\gamma\alpha\lambda\acute{\epsilon}\omega\nu \acute{\alpha}\sigma\tau' \acute{\alpha}\nu\delta\rho\acute{\alpha}\sigma\iota \textit{K}\eta\rho\epsilon\varsigma \xi\delta\omega\kappa\alpha\nu$.

af små stumme væsener (v. 102—104), der er komne op af den åbnede pithos, er det vel muligt, at folketroen, der knyttede sig til gravkarrene og pithoigia-festen, har virket med til udformningen af denne forestilling; men det forandrer ikke selve karrets betydning.

Danaidernes evige bæren vand til den store pithos skal efter JANE HARRISON være udtryk for unyttige dødningeofre til deres mænd, som de selv har dræbt. De har pådraget sig en blodskyld (*ἄγος*), som ikke kan sones ved at de bringer drikofre. Dette forklarer dog højst ufuldstændig sagnets enkeltheder. At den store pithos er gennemhullet, så vædsken, de hælder deri, rinder ned i jorden, skulde ikke være nogen hindring for, at den kunde tjene til dødningeofre. Tværtimod er de kar, som i virkeligheden anbragtes på gravene til drikofrene, netop gennemborede forneden. ROHDES hypothese¹, at Danaiderne er dømt til evig forgæves at samle vand til brudebadet, fordi de selv ved deres udåd havde hindret ægteskabet, forklarer alt langt bedre og i virkeligheden fuldkommen tilstrækkeligt. Bestod Danaidernes straf i evig forgæves forsøg på at forsone deres dræbte mænd ved dødningeofre, da vilde den have set anderledes ud. Da måtte hydrierne, hvori de hentede vandet, have været gennemhullede eller hver gang være faldet dem af hænde, inden de nåede frem til den store pithos; de vilde i hvert fald ikke nå så vidt, at de kunde hælde vandet deri.

Derimod synes to andre pithoi, der spiller en hovedrolle i bekendte Herakles-sagn, at måtte tydes ud fra den her behandlede forestillingskreds. Herakles's kamp med Kentaurerne² er på Peloponnes knyttet til Folos's hule på bjergget Foloe og begynder med, at Folos trods sin vægring må løfte låget af den store pithos, der findes der: først da kommer Kentaurerne til. Låget er en svær stenskive (jfr. fig.

¹ Psyche⁵ I 326.

² Apollodoros 2, 83—87; Roschers lexikon III 2416 ff.

2—3), som det ses af vasebillederne (fig. 4). Efter den almindelige fremstilling, der gennem vasemalerierne og litterære citater kan følges højt op i 6. århundrede, er denne pithos Kentaurernes fælles vinfad, og uhyrerne lokkes til af vinens duft og beruses deraf. Denne forestilling bærer dog klart nok præg af at være en senere omdannelse af en ældre sagnform, opstået efter Dionysos-dyrkelsens indførelse og sammenkædet med den: Dionysos har givet vinfadet til Folos med påbud om kun at åbne det for Herakles¹. Men Herakles's kamp mod Kentaurerne er ældre i Grækenland end Dionysos-dyrkelsen. Kentaurernes rus er et motiv, der er lånt fra andre sagn, hvor det passer bedre. Meningen med at låget tages af er oprindelig den, at vejen til og fra de dødes rige herved åbnes. Beviserne herfor kan dog ikke fremlægges i denne sammenhæng; det må ske i forbindelse med en udredning af Kentaurernes oprindelige natur.

Også for det andet herhen hørende sagn må jeg nøjes med i al korthed at fremsætte min opfattelse og de hovedmomenter, som taler for at tyde det på tilsvarende måde. Herakles får af Eurystheus befaling til at indfange og bringe ham det erymanthiske vildsvin. Efter det almindelige sagn er Eurystheus konge i Mykenai, og hans herredømme over Herakles får en meget spidsfindig forklaring. Men alt dette er først blevet til, efter at æventyr-figurene Eurystheus og Herakles er blevne indordnede i de heroiske slægtsrækker. Oprindelig har sagen hængt langt simplere sammen. Eurystheus er en forkortet form (et hypokoristikon) af det fulde navn Eurysthenes. Sådanne forkortelser, der var almindelige i den familiære omgang, hører i sagnene især hjemme ved personnavne, der hyppig førtes på læben og var meget populære. Eurysthenes »den vidt herskende« er een af de sædvanlige folkelige betegnelser for helvedes konge², der

¹ Således hos DIODOROS 4, 12, 3—8.

² Ligesom det næsten enstydige Eurynomos, se Kunstmuseets årsskrift 1917 s. 142.

overalt hos de europæiske folk kaldes med mange, tit ret familiært klingende navne (fanden, gammel-Erik, den bitte mand osv.). Formen Eurystheus er da fuldt forståelig: den stammer fra gamle folkeæventyr og har derfra fundet indgang og er bleven bibeholdt i de yngre, mere højtidelige peloponnesiske konge-slægtsagn, hvor en sådan kæleform egentlig ikke er på sin plads. Navnet paa den mellemmand, Eurystheus brugte ved sine forhandlinger med Herakles, hører

Fig. 9. Eurystheus og Herakles med Kerberos, billede på en cæretansk hydria.

også til folkeæventyrets gamle bestand og forekommer allerede i Iliaden¹: han bærer det smukke navn Kopreus (møg-samler, muger), en udmærket hånende betegnelse for fandens livdjævel. Efter den gængse, humoristisk farvede slutning af fortællingen om det erymanthiske vildsvin², der hører

¹ 15,639. Digteren har en klar fornemmelse af, at han ikke ret hører hjemme blandt de fornemme heroer, digtningen ellers handler om. Han må nævne ham som fader til Perifetes, men føjer til, at denne var »en bedre søn af en langt ringere fader«, hvad der ikke ret passer til digterens sædvanlige forestillinger om den ældre slægts fortrin for den yngre.

² Jfr. BLINKENBERG, Tidsskr. f. filol. 4. r. 5. bd. 72¹ (jeg har her bedømt forholdet mellem Eurystheus og hans pithos urigtigt).

til vasemaleriets yndlingsthemaer i det 6. århundrede, er Eurystheus af skræk krøbet ned i en stor pithos og rækker forfærdet armene op deraf, da Herakles kommer med uhyret. Men der er træk, som viser, at forbindelsen mellem Eurystheus og denne pithos er af mere intim art end den rent tilfældige og lejlighedsvis, den har i det nævnte optrin. For det første må der mindes om, at den kunstner, som har skabt Olympia-metoperne, og som ellers i sceneriet og i fremstillingen af bedrifterne gerne forlader den rent kunstneriske tradition og går sine egne veje, har ment ikke at kunne opgave »Eurystheus i pithos«. På ioniske vaser, der forestiller Kerberos-æventyret, kommer denne fremstilling igen¹. Og endelig hedder det hos Apollodoros, ved slutningen af løvekampen, at Eurystheus af frygt lød lave en pithos af bronze, hvori han kunde skjule sig under jorden — ved alle de følgende lejligheder, når Herakles vendte tilbage med kampbyttet². Den tanke lader sig næppe afvise, at karret, hvoraf Eurystheus dukker frem i alle de nævnte tilfælde, fra først af ikke er andet end Hades's munding.

Den gamle forestilling om dødsrigets indgang i form af en pithosmunding går igen i beslægtet form i apostelen Johannes's visioner: »Og den femte engel basunede, og jeg så en stjerne, som var falden ned fra himmelen på jorden, og nøglen til afgrundens brönd (*τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου*) blev given den. Og den åbnede afgrundens brönd, og en rög steg op af brönden, lig rögen af en stor ovn; og solen og luften blev formörket af rögen fra brönden»³. Hulrummet under bröndmunden er her det kristne helvede med dets ild og rög. Stjernebilledet alteret (*ara, turibulum, βωμός, θυμιατήριον* osv.) kaldes også nogle steder for brönden (*puteus*),

¹ Cæretansk hydria i Louvre (E 701): *Monum. dell' inst.* VI 36 (fotografisk afbildet hos Buschor, *Griech. Vasenmalerei*² s. 113 fig. 81); ENDT, *Beitr. zur ionischen Vasenmalerei* fig. 1.

² Apollodor. 2,76.

³ Johann. åbenbaring 9. 1—2 (den autoriserede oversættelse).

vel sagtens på grund af ligheden mellem en bekendt hel-
lenistisk-romersk alterform og en bröndindfatning (puteal).
Når BOLL mener at kunne påvise¹, at det er opfattet som
»eine Art Eingang zur Hölle«, skulde det synes, at den her
behandlede forestilling om Hades's munding ligger til grund
derfor; men dette astrologiske stof er der her ingen anled-
ning til at gå nærmere ind på. Beslægtet er den måde, hvorpå
LUKIAN tænker sig forbindelsesvejen mellem Zeus's himmel
og jorden²: »Der var en række åbninger af form som brönd-
mundinger dækkede med et låg, og ved hver af dem stod
der en guldstol«; Zeus sætter sig på stolen, tager låget af,
og bønner, ønsker, eder m. m. stiger op til ham fra verden
der nedenunder. Det foran udviklede viser, at den vittige
satire ikke er forfatterens egen opfindelse, men ligefrem kal-
keret over gammel folketro, hvorved den selvfølgelig kun
vinder i værdi. LUKIAN har kun behøvet at flytte folketroens
gamle verdensindretning en etage til vejsr.

Når der i de sidst fremdragne tilfælde ikke er tale om
en pithosmunding, men om en bröndmunding, er forskellen
mellem de to ting mere tilsyneladende end virkelig. Ved
»brönd« skal der efter forholdene i Grækenland tænkes på
en cisterne. En bröndmunding er af form ikke synderlig for-
skellig fra overdelen af en pithos og hører typologisk nøje
sammen med den: over cisterneåbningen har man fra gam-
mel tid som karm sat den solide overdel af en søndret pithos.
Det lader sig derfor i virkeligheden næppe afgøre, om det
er en pithos-overdel eller en bröndmunding, der har afgivet
forbilledet for de to Hades-indgange, der er afbildede i fig.
7—8; men det kommer omtrent ud på det samme.

¹ Aus der Offenbarung Johannis (1914) s. 33 og 75.

² Ikaromenippos 25.

TILLÆG

*Odysseus's ofring til Teiresias,
etrurisk skarabæ i Antiksamlingen.*

Det er ikke gået Teiresias's skygge rigtig godt i den nyere mythologiske litteratur. Det nyeste, der er skrevet om den bekendte scene i Odysseens Nekyia, er så vidt jeg veed artikelen Teiresias i Roschers lexikon (fra 1916). Dens forf. kender ikke den eneste nu brugelige gengivelse af det lukaniske vasebillede, som forestiller ofringen og fremmaningen (se ovenfor s. 7 not. 3). Han anfører i al fald kun den gamle afbildning i Monumenti, og hans citat er oven i købet galt (5,14 i stedet for 4,19). Artikelen ender med at udtale en formodning om, at vasebilledet er påvirket af et berømt maleri af NIKIAS, som vi kun kender af omtalen i oldtidens litteratur¹ (SQ 1814—16. 1818). Skade, at vaseren er omtrent 100 år ældre end maleriet! At artikelen ikke kender noget til to etruske skarabæer fra 5. århundrede, som forestiller den samme scene² (FURTWÄNGLER, Gemmen pl. 20,33; 64,29), må naturligvis tilgives en forfatter, der har så ringe berøring med archæologien. Mærkeligere er, at FURTWÄNGLER heller ikke havde forstået disse billeder og deres indskrift, för tydningen blev ham meddelt fra anden side, hvad han udtrykker således: Im Texte zu Tafel XX 33 ist aus Ver-

¹ Efter en hypotese af RODENWALDT er billedets komposition gengivet i et relief i Paris, se FRANZ MÜLLER, Die antiken Odyssee-Illustrationen (1913) s. 115 f.

² HEYDEMANN tyder en tredie skarabæ (fra Paolozzis samling i Chiusi, 1869 i Alessandro Castellanis samling i Napoli) i samme retning, se Bull. dell' Inst. 1869, 56 nr. 11. Det er dog mer end tvivlsomt, om denne tydning er rigtig. Skarabæen er afbildet hos D. VALERIANI e F. INGHIRAMI, Etrusco Museo Chiusino (Fiesole 1832) II pl. 174,5 og opfattes der (texten s. 172) som en fremstilling af Odysseus, der forbereder sig til flugten fra Kyklopens hule. Man ser Odysseus (skæg, skipperhue) siddende sammenbøjet på en klippeblok tage fat i hornene på en vædder, der står ved siden af ham.

schen versäumt worden zu bemerken, dass die Inschrift Uthuze zu lesen und Odysseus den Widder offernd zu erkennen ist (Gemmen III 206²). Da den interessante fremstilling synes lidet kendt, og den bedste af de to skarabæer med tilhørende guldring findes i vor Antiksamling, hidsættes her en forstørret gengivelse efter et aftryk af den tillige med et billede af hele ringen med skarabæen. Jeg benytter samtidig lejligheden til at berigtige en mærkelig fejl, der er indløbet i FURTWÄNGLERS text (Gemmen II 291 nr. 29). Det hedder her, at skarabæen er funden i en tomba a camera i

Fig. 10. Fremstillingen på en etrusk skarabæ i Antiksamlingen, efter gibsaftryk (4:1).

Corneto og omtalt i Bull. d. Inst. 1892, 155. Hvad der skjuler sig under det urigtige citat (Bull. d. Inst. ophørte med år 1885), har jeg forgæves søgt oplyst. Ringen med skarabæen har i Antiksamlingen nr. 3097. Den er i februar 1886 erhvervet til museet med den oplysning (der stammer fra bedste kilde), at den er funden i en grav ved Orvieto. FURTWÄNGLERS angivelse om fundforholdene må følge lig bero på en forvexling af een eller anden art. Hans beskrivelse af billedet er udarbejdet med hans

sædvanlige klarhed og præcision. Den hidsættes her i oversættelse: »Odysseus, ung og skægløs, med petasos i nakken og chlamys på ryggen (stoffet angivet ved punktlinier), ofrer et dyr, der ligger på en sten, sagtens en vædder. Han böjrer dens hoved tilbage med højre hånd, mens blodet strømmer ud af dets hals. I venstre hånd holder han det enæggede sværd, der tjener ham som offerkniv. Etrusk indskrift **EIVOV** Uthuze (o: Odysseus). God ældre fri stil«. Mødet med Teiresias er fremstillet i to bekendte etruske billeder:

et spejl¹ med den siddende Odysseus (indskrift: Uthuze), stående Hermes Chthonios (Turmš Aitaš ο: Ἑρμῆς ᾿Αΐδου) og »Teiresias's skygge« (Hinthial Terasiaš) og vægmaleriet i Tomba dell' Orco ved Corneto² med flere figurer, deriblandt Agamemnon (indskrift: Memrun³) og »Teiresias's skygge« (Hinthial Teriasals). Om disse fremstillinger henvises iøvrigt til FRANZ MÜLLER, *anf. skr.* s. 113 ff. Den italiske kunsts forkærlighed for scenerne i Odysseens Nekyia har Furtwängler med rette sat i forbindelse med, at disse stedfæstedes ved Avernersøen i Campanien⁴.

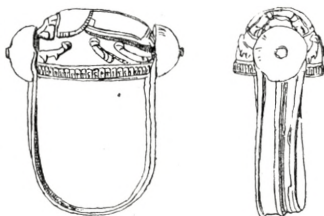

Fig. 11. Etrurisk guldring med skarabæ i Antiksamlingen.

¹ HELBIG, *Führer*³ I nr. 687; afbildet GERHARD, *Etrusk. Spiegel* II pl. 240; Museo Gregoriano I pl. 33, 1; *Mon. dell' Inst.* II pl. 29.

² CARL JACOBSEN, *Helbig Museet* (1911) s. 122; *afb. Mon. dell' Inst.* IX pl. 15, 2.

³ På samme måde skrives Agamemnons navn (ved forveksling med Memnon?) i Françoisgraven ved Vulci, se *Bull. dell' Inst.* 1857, 123; *Mon. dell' Inst.* VI pl. 31. Bemærkningen hos FRANZ MULLER s. 113³ er urigtig.

⁴ STRABON 5 p. 244; Hyginus, *fab.* 125 (ed. M. SCHMIDT p. 108).

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKABS SKRIFTER

7DE RÆKKE

HISTORISK OG FILOSOFISK AFDELING

	Kr. Ø.
I., 1907—1909.....	9.35
1. CHRISTENSEN, ARTHUR: L'empire des Sassanides. Le peuple, l'état, la cour. 1907.....	3.75
2. JØRGENSEN, ELLEN: Fremmed Indflydelse under den danske Kirkes tidligste Udvikling. Résumé en français. 1908.....	3.90
3. STEENSTRUP, JOHANNES: Indledende Studier over de ældste danske Stednavnes Bygning. Résumé en français. 1909.....	4.00
II., 1911—1916 (med 4 Tavler).....	11.35
1. ÓLSON, BJØRN MAGNÚSSON: Om Gunnlaugs saga Ormstungu. En kritisk Undersøgelse. 1911.....	1.70
2. NIELSEN, AXEL: Den tyske Kameralvidenskabs Opstaaen i det 17. Aarhundrede. Résumé en français. 1911.....	3.35
3. TUXEN, POUL: An Indian primer of philosophy or the Tarkabhāṣā of Keçavamiçra. Translated from the original Sanscrit with an introduction and notes. 1914.....	2.00
4. CHRISTENSEN, ARTHUR: Le dialecte de Sämnan. Essai d'une grammaire Sämnanie avec un vocabulaire et quelques textes suivie d'une notice sur les patois de Sängsar et de Läsgird. 1915.....	2.40
5. ADLER, ADA: Catalogue supplémentaire des Manuscrits Grecs de la Bibliothèque Royale de Copenhague. Avec 4 planches. Avec un extrait du Catalogue des Manuscrits Grecs de l'Escorial redigé par D. G. MOLDENHAWER. 1916.....	4.40
III., 1914—1918.....	13.65
1. AL-KHWÄRIZMÎ, MUHAMMED IBN MUSÄ: Astronomische Tafeln in der Bearbeitung des MASLAMA IBN AHMED AL-MADJRÏTÎ und der latein. Uebersetzung des ATHELHARD VON BATH auf Grund der Vorarbeiten von A. BJØRNBO † und R. BESTHORN herausgegeben und kommentiert von H. SUTER. 1914.....	8.90
2. HØFFDING, HARALD: Totalitet som Kategori. En erkendelsesteoretisk Undersøgelse. 1917.....	3.50
3. HØFFDING, HARALD: Spinoza's Ethica. Analyse og Karakteristik. 1918.....	4.35
IV., (under Pressen).	
1. MØLLER, HERM.: Die semitisch-vorindogermanischen laryngalen Konsonanten. Résumé en français. 1917.....	4.00

HISTORISK-FILOLOGISKE MEDDELELSER

UDGIVNE AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

1. BIND (Kr. 8.50):

	Kr. Ø.
1. THOMSEN, VILHELM: Une inscription de la trouvaille d'or de Nagy-Szent-Miklós (Hongrie). 1917.....	0.65
2. BLINKENBERG, CHR.: L'image d'Athana Lindia. 1917.....	1.35
3. CHRISTENSEN, ARTHUR: Contes Persans en langue populaire, publiés avec une traduction et des notes. 1918.....	2.90
4. HUDE, KARL: Les oraisons funèbres de Lysias et de Platon. 1917.	0.35
5. JESPERSEN, OTTO: Negation in English and other languages. 1917.	3.35
6. NILSSON, MARTIN P.: Die Übernahme und Entwicklung des Alphabets durch die Griechen. 1917.....	0.70
7. SARAUI, CHR.: Die Entstehungsgeschichte des Goethischen Faust. 1918.....	2.35

2. BIND:

1. NYROP, KR.: Histoire étymologique de deux mots français (<i>Haricot</i> , <i>Parvis</i>). 1918.....	0.60
2. Jón Arasons religiøse digte udgivne af FINNUR JÓNSSON. 1918..	1.75
3. SARAUI, CHR.: Goethes Åugen. 1919.....	4.50
4. TUXEN, POUL: Forestillingen om Sjælen i Rigveda. Med nogle Bemærkninger om Sjæleforestillingens Udformning i de ældste Upanisader.....	0.65
5. BLINKENBERG, CHR.: Hades's Munding.....	0.65
6. NYROP, KR.: Études de grammaire française. (1. Onomatopées. 2. Mots abrégés. 3. Néologismes. 4. Mots d'emprunt nouveau. 5. <i>Haricot</i> et <i>Parvis</i>) (under Pressen).	
